

การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสมาชิก อาเซียน: การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย ความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมาย มาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าในอาเซียน Consumer Protection in ASEAN Member States: The Comparative Study of Product Liability Laws and Product Safety Laws in ASEAN

ดร.สาธิตา วัฒนคุณารักษ์*

■ บทคัดย่อ

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีระดับการคุ้มครองผู้บริโภคที่แตกต่างกัน บางประเทศมีกฎหมายเฉพาะโดยตรงสำหรับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่มุ่งหมายเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือชำรุดบกพร่อง แต่บางประเทศไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์โดยตรง แต่อาศัยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย กฎหมายละเมิดและกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ตามรายละเอียดสินค้าในการเยียวยาชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยถูกจำหน่ายในตลาดสินค้าแบ่งออกเป็นกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเฉพาะอย่างและกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าทั่วไป โดยประเทศที่มีกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าทั่วไปให้ความสำคัญ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ประวัติการศึกษา: นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับ 1), LL.M King's College London (Pass with Merit) และนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ผ่านระดับดี)

คุ้มครองผู้บริโภคได้ในระดับดี คือ กฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของประเทศสิงคโปร์ เพราะมีการนำมาตรฐานระหว่างประเทศมาบังคับใช้กับสินค้าบางชนิดซึ่งช่วยยกระดับการคุ้มครองผู้บริโภคได้ เพราะมาตรฐานระหว่างประเทศมีการกำหนดระดับความปลอดภัยที่ชัดเจนและแน่นอน ส่วนประเทศมาเลเซียมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าอุปโภคบริโภคโดยทั่วไปว่าต้องมีระดับความปลอดภัยที่เหมาะสม แต่ไม่ได้มีการกำหนดให้เทียบเคียงระดับความปลอดภัยกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น กฎหมายของสิงคโปร์ การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนตั้งเป้าหมายทางสังคมประการการหนึ่ง คือ การยกระดับความคุ้มครองผู้บริโภค เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภคว่าสินค้าที่วางขายในตลาดเดียวของอาเซียนที่เกิดขึ้นนั้นมีความปลอดภัย ดังนั้นประเทศสมาชิกอาเซียนควรเร่งรัดให้เกิดการพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความคุ้มครองผู้บริโภค ผ่านทางการกลไกทางกฎหมายภายในทั้งในเชิงป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยถูกจำหน่ายในตลาดและในเชิงการให้ความเยียวยาที่เหมาะสมในกรณีที่มีผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคควรมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ภาระการพิสูจน์ไม่ยากลำบากจนเกินไป เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายได้ง่ายขึ้น พร้อมกับการให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงสิทธิของผู้บริโภค และส่งเสริมให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยในกลุ่มผู้ประกอบการ

คำสำคัญ: กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์, กฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า, อาเซียน

■ Abstract

Product liability laws and product safety laws of ASEAN Member States have various degrees of consumer protection. Some ASEAN Member States have specific product liability laws aiming to redress injured parties from unsafe or defective products. However, some ASEAN Member States do not have specific product liability laws so consumer protection laws, sale of goods related legislations, tort laws and other specific safety laws according to different types of products are applied instead. Product safety laws generally have a main objective to prevent defective products being launched to markets. Product safety laws can be divided into to two categories, namely specific and general product safety laws. In ASEAN, Singapore and Malaysia are the countries that have general product safety laws providing high protection to consumers. International safety standards from international organizations are applied under the Singapore general product safety regulation: Consumer Protection (Consumer Goods Safety Requirements) Regulations 2011. This helps enhancing the degree of

consumer protection in Singapore because these international standards providing clear and certain degree of safety standards. While Malaysian Consumer Protection Act 1999 indicates that consumer goods must have a reasonable standard of safety according to natures of the consumer goods. Unlike Singapore, international safety standards are not applied under this Malaysian Consumer Protection Act 1999. Enhancing consumer protection is another social goal of ASEAN Community by ensuring that products available for sale in the ASEAN single market are safe to consume. To fulfill this social goal, ASEAN Member States should develop and reform domestic relevant legislations both through preventive measures not to allow defective products being launched to markets and through comprehensive redress mechanism for injured parties, who suffer damages from defective products. Filing consumer-related cases to courts should be made simple and uncomplicated with low burden of proof for consumers in order to encourage them to seek for the redress. Consumers should also be educated and advocated to be more aware of their consumer rights. Safety culture should be built among businesses.

Keywords: Product liability law, Product safety law, ASEAN

■ บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ คือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบรูไนดารุสซาลามในประเด็นเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ หรือที่เรียกกันว่า ความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือชำรุดบกพร่อง¹ และการให้คุ้มครองมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนนั้นไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเป็นตลาดเดียวกันและฐานการผลิตร่วมกัน และการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เพียงเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายทางสังคมอื่น ๆ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการเปิดเสรีทางการค้าสินค้า การเป็นตลาดเดียวกันและการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของ E-Commerce คาดว่าจะทำให้สินค้าจากทั้งในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเองและนอกกลุ่มถูกนำเข้ามายาใน ตลาดมากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญคือ ต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

¹ กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ในต่างประเทศเรียกว่า Product Liability Law เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ให้การคุ้มครองผู้บริโภคแขนงหนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือบุคคลอื่นใดที่อยู่ในขั้นตอนการจัดจำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง โดยกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นกฎหมายที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

ว่าสินค้าที่วางขายในตลาดมีความปลอดภัยเพียงพอ ซึ่งถือเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในรูปแบบหนึ่ง หลักการเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในระดับอาเซียนถูกกำหนดไว้ใน AEC Blueprint 2015 และ AEC Blueprint 2025 ส่วนรายละเอียดถูกกำหนดไว้ใน ASEAN Strategic Plan for Consumer Protection 2016-2025 ซึ่งตั้งเป้าหมายในการสร้างกรอบการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกันในอาเซียน โดยให้มีระดับความคุ้มครองผู้บริโภคผ่านทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัย พัฒนากลไกการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ และจัดให้มีวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกว่า ซึ่งอาเซียนได้ออกโมเดลและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการร้องเรียนและกลไกการเยียวยาชดใช้ คือ ASEAN Complaint and Redress Mechanism Models และ Guidelines for the Selection and Implementation of Complaint and Redress Models นอกจากนี้ต้องมีการเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้บริโภค เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้อง สินค้าและบริการต้องได้มาตรฐานความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้จะสามารถบรรลุผลได้ต้องอาศัยระบบและกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพทั้งในระดับภายในประเทศและระดับภูมิภาค² โดยอาเซียนได้มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Consumer Protection

หรือ (ACCP) ขึ้นในปี พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นองค์กรที่กำกับดูแลการนำความตกลงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไปปฏิบัติให้เกิดผลขึ้นจริง³ เนื้อหาของบทความนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บทนำ การสรุปสาระสำคัญของกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศ และบทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่ากฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีระดับการคุ้มครองผู้บริโภคที่แตกต่างกัน บางประเทศมีกฎหมายเฉพาะสำหรับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ แต่บางประเทศไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยตรง บางประเทศมีการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดหรือ Strict Liability มาใช้ แต่บางประเทศยังไม่มีหรือนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค⁴ ซึ่งประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์นั้น การคุ้มครองผู้บริโภคจะอาศัยบทบัญญัติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลัก ซึ่งเกือบทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคบังคับใช้แล้ว ยกเว้นประเทศกัมพูชา

² AEC Blueprint 2015, AEC Blueprint 2025 and ASEAN Strategic Plan for Consumer Protection 2016-2025

³ ASEAN Committee on Consumer. Structure of the ACCP. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://www.aseanconsumer.org/accp/index.php?r=portal/article&id=59>.

⁴ Association of Southeast Asian Nations. Consumer Protection Digest and Case Studies: A Policy Guide (Volume II): Policy Digest 16: Enforcing product liability. น. 33

ที่กำลังอยู่ในขั้นตอนการร่างกฎหมายฉบับนี้⁵ นอกจากนี้ยังอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการเยียวยาข้อใช้ความเสียหายให้กับผู้บริโภค เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับสัญญาซื้อขาย กฎหมายละเมิดและกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ

ส่วนกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเฉพาะอย่าง เช่น อาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ เป็นต้น แต่เนื้อหาและระดับความคุ้มครองมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ มีเพียงเครื่องสำอางที่อาเซียนผลักดันให้มีการทำความตกลง AGREEMENT ON THE ASEAN HARMONIZED COSMETIC REGULATORY SCHEME ที่กำหนดว่าส่วนประกอบใดบ้างที่ห้ามนำมาใช้ในเครื่องสำอาง⁶

ในส่วนต่อไปนี้จะสรุปกฎหมายหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยจะนำเสนอโดยแบ่งกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซียและเวียดนาม และกลุ่มประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพ

เมียนมาร์ และบรูไนดารุสซาลาม

1.1 กลุ่มประเทศที่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ประเทศไทย

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการบัญญัติให้มีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการและไม่ต้องพิสูจน์ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นความผิดของผู้ประกอบการคนใด⁷ เพียงแต่ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการใช้สินค้าดังกล่าวและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา⁸ โดยมีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ประกอบการทุกคนให้ต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม⁹ โดยผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงค่าเสียหายต่อความเสียหายต่อจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damage) ด้วย¹⁰ ผู้ประกอบการไม่สามารถ

⁵ Phnompenh post. Consumer protection law still in draft stage. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561. จาก <http://www.phnompenhpost.com/business/consumer-protection-law-still-draft-stage>.

⁶ AGREEMENT ON THE ASEAN HARMONIZED COSMETIC REGULATORY SCHEME

⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5 และ มาตรา 6

⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 6

⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5

¹⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 11

อ้างข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ ที่ทำได้ไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และ ประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการ เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบได้" แต่กฎหมายฉบับนี้กำหนดว่าผู้ประกอบการ ไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นมิได้เป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้ว ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษา สินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการ ได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตาม สมควรแล้ว¹² กฎหมายฉบับนี้ถือว่ามีการ ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภคค่อนข้างสูง มีกลไก สนับสนุนให้มีการดำเนินการฟ้องคดีที่ง่ายมากขึ้น เมื่อเทียบกับกฎหมายประเภทเดียวกันของประเทศ อื่น ๆ ในอาเซียน จุดแข็งของประเทศไทยในการ ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภค คือ มีกฎหมายเฉพาะ ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ ไม่ปลอดภัยโดยตรงแล้ว สถิติการฟ้องร้องคดีที่ เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดต่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 สู่ศาลยังมีจำนวนค่อนข้างสูงเมื่อ เทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งเป็น ตัวชี้วัดที่ทำให้เห็นได้ว่าผู้บริโภคในไทยมี ความตระหนักในสิทธิของผู้บริโภคค่อนข้างสูง

ประกอบกับให้มีการนำพระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีผู้บริโภคที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถ ฟ้องคดีได้ง่าย สะดวกขึ้น ประหยัดและรวดเร็ว มาใช้กับการฟ้องคดีความรับผิดจากสินค้าที่ ไม่ปลอดภัยด้วย นอกจากการฟ้องร้องคดีสู่ศาล คดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ส่วนหนึ่งใน ประเทศไทยก็ยุติด้วยการไกล่เกลี่ยประนีประนอม ข้อพิพาท¹³

ประเทศสิงคโปร์

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของ สิงคโปร์ (Lemon Law) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากความชำรุด บกพร่องของสินค้าถูกบัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2555 โดยนำมาบัญญัติไว้ใน Part III ของกฎหมาย คุ้มครองผู้บริโภค Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012¹⁴ ซึ่งกฎหมายนี้ ห้ามไม่ให้คู่สัญญาตกลงกันในสัญญาซื้อขายว่า ไม่ให้นำกฎหมายนี้มาใช้และผู้ขายไม่สามารถ ยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายนี้ได้เพียงแต่ทำ ประกาศหรือฉลากติดไว้ที่สินค้าว่า “ขายตาม สภาพที่เป็นอยู่” หรือ “ขายตามที่เห็น”¹⁵ และ มีการกำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า สินค้ามีความชำรุดบกพร่องตั้งแต่เวลาขาย หาก พบความชำรุดบกพร่องภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่ ส่งมอบ¹⁶ ซึ่งผู้ขายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์หักล้าง ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย เช่น พิสูจน์ว่าสินค้า

¹¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 9

¹² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 7

¹³ ศักดา ธนิตกุล. (2559). คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

¹⁴ Singapore Statutes Online. Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <https://statutes.agc.gov.sg/Acts-Supp/7-2012/Published/20120430?DocDate=20120430>

¹⁵ Speedo Motoring Pte Ltd v Ong Gek Sing [2014] SGHC 71. จาก Lawrence Teh, Ng Hui Min (2559). ประเทศสิงคโปร์ ใน Luke Nottage และ ศักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 231

¹⁶ Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012, Section 12B(3)

ไม่ได้ชำรุดบกพร่องโดยมีความสอดคล้องกับลักษณะสินค้าตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือพิสูจน์ว่าข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่สอดคล้องกับลักษณะของสินค้า¹⁷ หรือพิสูจน์ว่าความชำรุดบกพร่องเป็นความผิดของผู้บริโภคอื่นเนื่องมาจากการใช้สินค้าผิดวิธี¹⁸ แต่ถ้าหากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นภายหลัง 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ส่งมอบ ผู้บริโภคต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาส่งมอบสินค้า¹⁹ นอกจากนี้กฎหมายนี้ยังยกระดับความคุ้มครองผู้บริโภคโดยการเพิ่มเติมวิธีการเยียวยาความเสียหายเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายทั่วไป คือ การซ่อมแซมหรือการเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่²⁰ ซึ่งจะต้องมีการจัดการดังกล่าวภายในระยะเวลาอันสมควรและต้องไม่ให้เกิดความไม่สะดวกอย่างมากกับผู้บริโภคด้วยและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นผู้ขายเป็นผู้ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ²¹ นอกจากนี้ยังมีการขอลดราคาสินค้าและการยกเลิกสัญญาเป็นวิธีการเยียวยาที่เพิ่มเติมขึ้นมาใน Section 12D ส่วนประเด็นมาตรฐานความปลอดภัยของประเทศสิงคโปร์มี Consumer Protection (Consumer Goods Safety Requirements) Regulations 2011 กำหนดให้มาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น International

Organization for Standardization (ISO), International Electrotechnical Commission (IEC), European Committee for Standardization และ ASTM International มาบังคับใช้กับสินค้าอุปโภคบริโภคที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ความควบคุมของกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ²² ส่งผลให้ สินค้าจำพวกของเล่นเด็กมีมาตรฐานความปลอดภัยสูงขึ้นอย่างมาก²³ การนำมาตรฐานระหว่างประเทศมาใช้ถือเป็นการยกระดับการคุ้มครองผู้บริโภคในสิงคโปร์ได้เพราะมาตรฐานระหว่างประเทศมีการกำหนดระดับความปลอดภัยที่ชัดเจนและแน่นอน

ประเทศมาเลเซีย

มาตรา 66 ถึงมาตรา 72 ใน Part X ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยตรงในประเทศมาเลเซีย²⁴ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในมาตรา 68 (1) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับสินค้าที่ชำรุดบกพร่องและทำให้เสียชีวิตหรือเป็นอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สิน แต่ผู้บริโภคต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสินค้าที่ชำรุดบกพร่องและความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยกฎหมายนี้จัดตั้งศาลคดีผู้บริโภคเพื่อตัดสินคดีผู้บริโภคตามที่กำหนดไว้ใน

¹⁷ Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012, Section 12B(4)

¹⁸ Lawrence Teh, Ng Hui Min (2559). ประเทศสิงคโปร์ ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายการรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 231

¹⁹ Singapore Parliamentary Debates. (Mr. Tep Ser Luck) (9 March 2012). vol 88

²⁰ Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012, Section 12C(1)

²¹ Consumer Protection (Fair Trading) (Amendment) Act 2012, Section 12C(2)

²² Lawrence Teh, Ng Hui Min (2559). ประเทศสิงคโปร์ ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายการรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 236

²³ Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (2559). บทนำ ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายการรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 7

²⁴ ASEAN Committee on Consumer Protection. Law of Malaysia: CONSUMER PROTECTION ACT 1999. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://aseanconsumer.org/misc/downloads/misc-msiacpa.pdf>. คำอธิบายเพิ่มเติม ดู: Lim Chee Wee. ประเทศมาเลเซีย. ในกฎหมายการรับผิดในผลิตภัณฑ์ และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน น. 146

กฎหมายนี้ ซึ่งศาลคดีผู้บริโภคที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ช่วยแก้ปัญหาความล่าช้าและค่าใช้จ่ายสูงในการฟ้องคดี และเปิดโอกาสให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้²⁵ นอกจากนี้ผู้บริโภคยังสามารถได้รับความเยียวยาความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าโดยอาศัยการฟ้องคดีตามกฎหมายละเมิด, กฎหมายว่าด้วยสัญญา (Contract Act 1950)²⁶, Sale of Goods Act 1957²⁷ กฎหมายคอมมอนลอว์และกฎหมายอาญานอกจากนี้มาเลเซียมีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น กฎหมายว่าด้วยอาหาร กฎหมายคำบรรยายสินค้า (Trade Description Act 2011)²⁸ แต่กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และมาตรฐานความปลอดภัยในมาเลเซียยังต้องได้รับการพัฒนาเพราะยังพบข้อจำกัดในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีแนวคำพิพากษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ไม่มากในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากคดีส่วนใหญ่ไม่ได้มีการฟ้องคดีสู่ศาล²⁹ แต่ในประเทศมาเลเซียสามารถนำแนวคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษมาอ้างได้

ประเทศเวียดนาม

Law on Products and Goods Quality³⁰ กำหนดคุณภาพของสินค้าและกำหนดความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบกำหนดไว้อย่างชัดเจน³¹ ซึ่งข้อยกเว้นความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องพิสูจน์ว่าไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าระดับโลกในการตรวจสอบสินค้าได้ก่อนที่สินค้าจะก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบที่พิสูจน์ให้พ้นผิดได้ยากมากขึ้นกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเพราะภายใต้กฎหมายนี้ได้เทียบเคียงความรู้และเทคโนโลยีในระดับโลก ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้และเทคโนโลยีที่มีภายในประเทศเวียดนามเท่านั้น ส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาได้ดีขึ้น³² และมีการแบ่งประเภทความเสียหาย³³ การแบ่งความรับผิดชอบอย่างชัดเจน³⁴ แม้เวียดนามจะมีกฎหมายเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ แต่สถิติการฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ยังมีจำนวนน้อยในเวียดนาม³⁵

²⁵ เรื่องเดียวกัน น. 163

²⁶ Contract Act 1950. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก https://www.lawnotes.in/Malaysian_Contracts_Act_1950

²⁷ Sale of Goods Act 1957. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก https://www.lawnotes.in/Malaysian_Sale_of_Goods_Act_1957

²⁸ Trade Description Act 2011. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 5 มกราคม 2561 จาก <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/my/my068en.pdf>

²⁹ Lim Chee Wee. (2559). ประเทศมาเลเซีย ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น.163

³⁰ Law on Products and Goods Quality. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก http://www.moj.gov.vn/vbpq/en/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=3024

³¹ Law on Quality of Products and Goods, Article 62

³² John E King, Tu Ngoc Trinh. (2559). ประเทศเวียดนาม ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 274-275

³³ Law on Quality of Products and Goods, Article 60

³⁴ Law on Quality of Products and Goods, Article 61

³⁵ John E King, Tu Ngoc Trinh. (2559). ประเทศเวียดนาม ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 293

และผู้ผลิตบางกลุ่มคำนึงแต่ผลกำไรเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค³⁶

1.2 กลุ่มประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์

ประเทศกัมพูชา

ประเทศกัมพูชาใช้กฎหมายสัญญาซื้อขายในเรื่องหน้าที่ของผู้ขาย กฎหมายละเมิดในการเยียวยาความรับผิดจากผลิตภัณฑ์ ส่วนประเด็นการคุ้มครองมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า มีการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าและบริการ (Law on Standards of Cambodia)³⁷ ซึ่งได้สร้างระบบรับรองสินค้าและใบรับรองสินค้าขึ้น ทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและเป็นผลดีต่อผู้บริโภคมากขึ้น กฎหมายความปลอดภัยของสินค้า (Law on the management of quality and safety of products and services)³⁸ ถูกนำมาใช้ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าทั้งที่นำเข้าและส่งออกจากกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความปลอดภัยสินค้าเฉพาะอย่าง เช่น ยา เครื่องสำอาง ยาสูบ³⁹

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่มีกฎหมายความรับผิดจากผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะ จึงใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Law on Consumer Protection)⁴⁰ สำหรับกำหนดว่าสินค้าที่ขายต้องได้มาตรฐานปลอดภัยและมีคุณภาพตามที่กำหนด และมีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมความปลอดภัยสินค้าเฉพาะบางประเภท เช่น กฎหมายว่าด้วยอาหาร กฎหมายยาและสินค้าทางการแพทย์ กฎเกณฑ์ควบคุมเครื่องสำอาง⁴¹ และกฎหมายอาญาสำหรับลงโทษผู้ผลิตหรือผู้ขายเครื่องดื่ม อาหาร สินค้าที่ใช้บริโภคอื่น ๆ ยาที่มีคุณภาพต่ำหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ⁴² นอกจากนี้ยังมี Regulations on Examination of Goods Quality No.1226/PMO-STEА ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพสินค้าว่าสินค้าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน Law on Standardization No.49/NA หรือไม่ ปัญหาที่พบจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้น คือ กฎหมายบางฉบับมีความกำกวม ต้องอาศัยการตีความซึ่งอาจนำไปสู่การตีความที่แตกต่างและ

³⁶ เรื่องเดียวกัน น. 271

³⁷ Law on Standards of Cambodia. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://cambodiantr.gov.kh/kcfinder/upload/files/Law%20on%20Standards%20of%20Cambodia%20-%20EN.pdf>

³⁸ Law on the management of quality and safety of products and services. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก http://www.camcontrol.gov.kh/userfiles/file/Law%20on%20The%20management%20of%20Quality%20and%20Safety%20of%20Products%20and%20Services_English%20version.pdf

³⁹ Ly Tayseng. (2559). ประเทศกัมพูชา. ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยใน อาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือน น. 96-108

⁴⁰ Law on Consumer Protection. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://www.aseanconsumer.org/accp/download/Lao/Law%20on%20Consumer%20Protection%20-%20English.pdf>

⁴¹ Sompheth Douangdy. (2559). ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 129-134

⁴² Criminal Law No 12/NA ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2005, มาตรา 14

ก่อให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติตามกฎหมายได้⁴³

ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศอื่น ๆ คือ ใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (LAW OF THE REPUBLIC OF INDONESIA NUMBER 8 YEAR 1999 CONCERNING CONSUMER PROTECTION)⁴⁴ ซึ่งมีโทษทางอาญา คือ จำคุกสูงสุดถึง 5 ปีและโทษปรับทางอาญา⁴⁵ เป็นกฎหมายหลัก ในการดำเนินคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่ช่วยทำให้มีแรงจูงใจในการฟ้องคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับผู้บริโภคในอินโดนีเซีย ตระหนักถึงสิทธิของตนมากยิ่งขึ้น และผู้บริโภคยังสามารถใช้ช่องทางองค์กรกระชับข้อพิพาทคดีผู้บริโภคได้ หรือใช้การฟ้องคดีโดยอาศัยกฎหมายละเมิดกฎหมายสัญญาในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ด้วย⁴⁶ ส่วนมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้ามี Law No 20/2014 on Standardization and Conformity Assessment กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า⁴⁷

ประเทศฟิลิปปินส์

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคถูกใช้เป็นกฎหมายหลัก โดยมีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับสินค้าที่ชำรุดบกพร่องในมาตรา 97 ที่กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องในการผลิต การออกแบบ สูตร การบรรจุสินค้าและหากไม่ให้ข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับการใช้และอันตรายต่าง ๆ แต่ถ้าหากไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ผู้ขายต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด⁴⁸ ซึ่งส่งผลต่อผู้บริโภคเพราะสามารถได้รับการเยียวยาจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องจากการผลิตได้ดีขึ้น โดยสินค้าถือว่ามีความชำรุดบกพร่องหากไม่มีความปลอดภัยตามที่คาดหมายไว้หรือมีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนด⁴⁹ นอกจากนี้ผู้บริโภคยังสามารถฟ้องคดีโดยอาศัยกฎหมายละเมิดและการกระทำที่คล้ายละเมิด ใน (Republic Act No.386) และกฎหมายอาญา เช่น การกระทำโดยประมาท แม้ว่าจะมีความพยายาม ในการจัดทำร่างกฎหมายสำหรับการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากความรับผิดในผลิตภัณฑ์ คือ AN ACT ESTABLISHING

⁴³ Sompheth Douangdy. (2559). ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 143

⁴⁴ LAW OF THE REPUBLIC OF INDONESIA NUMBER 8 YEAR 1999 CONCERNING CONSUMER PROTECTION. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://www.aseanconsumer.org/accp/download/Indonesia/Consumer%20Protection%20Law%20-%20English.pdf>

⁴⁵ Riza Fadhli Buditomo (2559). ประเทศอินโดนีเซีย ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 114

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน น. 109-115

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน น. 115-117

⁴⁸ Consumer Act, Article 98

⁴⁹ Consumer Act, Article 97 "Article 97. Liability for the Defective Products. — Any Filipino or foreign manufacturer, producer, and any importer, shall be liable for redress, independently of fault, for damages caused to consumers by defects resulting from design, manufacture, construction, assembly and erection, formulas and handling and making up, presentation or packing of their products, as well as for the insufficient or inadequate information on the use and hazards thereof."

LEGAL STANDARDS AND PROCEDURES FOR PRODUCT LIABILITY LITIGATION AND FOR OTHER PURPOSES แต่ร่างกฎหมายดังกล่าว ยังคงค้างที่วุฒิสภาของฟิลิปปินส์มาหลายปีแล้ว ไม่ได้ถูกจัดทำให้แล้วเสร็จ⁵⁰

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายละเมิด กฎหมายว่าด้วยสัญญา กฎหมายอาญาและกฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นกฎหมายที่นำมาใช้กับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ เพราะยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่เยียวยาผู้บริโภคจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าโดยตรง ส่วนกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น กฎหมายว่าด้วยอาหาร⁵¹ กฎหมายว่าด้วยยา⁵² กฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน⁵³ กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของสารเคมี เป็นต้น แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามมุ่งเน้นให้สินค้ามีความปลอดภัยโดยรวมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรส่วนภูมิภาค แล้วก็ตาม แต่การเยียวยาความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการพัฒนาต่อไปทั้งในด้านการพัฒนากฎหมาย การให้ความรู้และเสริมสร้าง

ความตระหนักในสิทธิของผู้บริโภคและการยกระดับมาตรฐานและความสามารถในการผลิตสินค้าในเมียนมาร์⁵⁴ เพราะปัจจุบันเมียนมาร์ยังประสบปัญหาการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิของผู้บริโภคเนื่องมาจากการขาดการให้ความรู้กับผู้บริโภคที่เพียงพอ⁵⁵

ประเทศบรูไนดารุสซาลาม

Consumer Protection (Fair Trading) Order 2011⁵⁶ เป็นกฎหมายหลักที่ใช้คุ้มครองผู้บริโภคเป็นการทั่วไป แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติเฉพาะในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ เช่น ในกรณีของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ โดยการเยียวยาตามกฎหมายนี้มีหลายรูปแบบ เช่น การชำระเงินคืน การชดเชยค่าเสียหาย การซ่อมแซมสินค้า การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาซื้อขาย นอกจากนี้กฎหมายละเมิดและ Sale of Goods Act ยังถูกนำมาใช้ในการเรียกร้องความเสียหายจากความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ด้วย⁵⁷ ประเด็นที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมในประเทศบรูไนดารุสซาลาม คือการเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์

⁵⁰ Senate of Philippines. (2017). 16th Congress Senate Bill No. 1795 PRODUCT LIABILITY ACT. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก https://www.senate.gov.ph/lis/bill_res.aspx?congress=16&q=SBN-1795

⁵¹ National Food Law 1997. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=6509>

⁵² National Drug Law 1992. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=6452>

⁵³ Standardization Law 2014 (Pyidaungsu Hluttaw Law No.28) [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก [https://www.myanmartradeportal.gov.mm/kcfinder/upload/files/Standards%20Law%20final%20Update%20\(English\).pdf](https://www.myanmartradeportal.gov.mm/kcfinder/upload/files/Standards%20Law%20final%20Update%20(English).pdf)

⁵⁴ Khin Mar Yee. (2559). สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ใน Luke Nottage และคึกดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 180-182

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน น.180-181

⁵⁶ Consumer Protection (Fair Trading) Order 2011. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก http://www.aseanconsumer.org/accp/download/Brunei/Consumer_Protection_Fair_Trading_Order_2011_Brunei_Darussalam.pdf

⁵⁷ Colin Ong. (2559). ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ใน Luke Nottage และคึกดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น.76-91

ให้มากขึ้นในหน่วยงานผู้ควบคุมของรัฐบาล และการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง⁵⁸

1.3 กฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในประเทศสมาชิกอาเซียน

ในประเด็นกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าที่นอกเหนือจากมาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ตามรายประเภทของสินค้า ซึ่งมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเฉพาะอย่างประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้มีการกำหนดไว้แล้ว เพียงแต่แต่ละประเทศจะมีลักษณะการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยในระดับที่แตกต่างกันออกไป แต่ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความโดดเด่นในการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องมาตรฐานความ

ปลอดภัยของสินค้า เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีการออกกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้สินค้าอุปโภคบริโภคที่ไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะ⁵⁹ ต้องมีระดับความคุ้มครองที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น International Organization for Standardization (ISO), International Electrotechnical Commission (IEC), European Committee for Standardization, ASTM International⁶⁰ และมาเลเซียมีการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเป็นการทั่วไปในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน (Standard of Malaysia Act 1996) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสินค้ากระบวนการผลิต วัสดุต่าง ๆ มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอย⁶¹

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน น.92

⁵⁹ GOODS EXCLUDED FROM DEFINITION OF "CONSUMER GOODS"

1. Controlled goods within the meaning of the Consumer Protection (Safety Requirements) Regulations (Rg 1) which are not exempted from those Regulations.

2. Used or second-hand goods, provided that before supplying the goods, the supplier has informed clearly the person to whom the goods are supplied that the goods are used or second-hand.

3. Goods produced solely for export, or imported solely for re-export, to any place outside Singapore.

4. Any goods which are subject to and regulated by the provisions of any of the written laws specified in the Schedule to the Act.

5. Pesticides and vector repellents, which are regulated under the Control of Vectors and Pesticides Act (Cap. 59).

6. Medicinal products which are regulated under the Medicines Act (Cap. 176).

7. Motor vehicles, motorcycle helmets and child restraints, which are regulated under the Road Traffic Act (Cap. 276).

8. Drugs which are regulated under the Sale of Drugs Act (Cap. 282).

9. Meat or fish, which are regulated under the Wholesome Meat and Fish Act (Cap. 349A).

⁶⁰ Consumer Protection (Consumer Goods Safety Requirements) Regulations 2011, section 4 safety standards

⁶¹ Lim Chee Wee. (2559). ประเทศมาเลเซีย ใน Luke Nottage และคึกดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น.159

กลุ่มประเทศที่มี กฎหมายเฉพาะ เกี่ยวกับความรับผิด ในผลิตภัณฑ์	กลุ่มประเทศที่ไม่มี กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับ ความรับผิดในผลิตภัณฑ์	บทวิเคราะห์
- ประเทศไทย - ประเทศสิงคโปร์ - ประเทศมาเลเซีย - ประเทศเวียดนาม	- ประเทศกัมพูชา - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว - ประเทศอินโดนีเซีย - ประเทศฟิลิปปินส์ - สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ - ประเทศบรูไนดารุสซาลาม	ในอาเซียนประกอบไปด้วยกลุ่มประเทศที่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์บังคับใช้แล้ว ซึ่งกฎหมายเฉพาะของประเทศเหล่านี้พบในรูปแบบกฎหมายเฉพาะในรูปแบบพระราชบัญญัติของประเทศไทยและประเทศเวียดนามและพบว่าถูกกำหนดเป็นบทบัญญัติส่วนหนึ่งของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ประเทศสิงคโปร์ประเทศมาเลเซีย ส่วนกลุ่มประเทศที่เหลือ คือ กลุ่มประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ซึ่งควรต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันสมัย โดยต้องให้มีบทบัญญัติของกฎหมาย หรือกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้า ที่ชำรุดบกพร่อง หรือไม่ปลอดภัยตามที่กำหนดไว้ใน THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016 - 2025 ดังนี้ "1.3 AMS consumer protection legislation are modernized and contain provisions on unfair contract terms; e-commerce; product liability/ safety and consumer data privacy"⁶² ภายในกรอบระยะเวลา คือ ปี ค.ศ. 2020 – 2025

■ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีแนวโน้มทำให้เกิดการค้าระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้นภายใต้ระบบตลาดเดียวกัน ฐานการผลิตร่วมกันและการเปิดเสรีทางการค้า ประกอบกับระบบการค้าในโลกโลกาภิวัตน์และการเจริญเติบโตอย่าง

รวดเร็วของ E-Commerce วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้า ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นเป้าหมายทางสังคมหนึ่งที่สำคัญนอกเหนือจากเป้าหมายทาง เศรษฐกิจด้วย เพื่อให้ผู้บริโภคในประชาคมอาเซียนมั่นใจได้ว่าจะได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอ มีความปลอดภัยในการ

⁶² THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016- 2025

อุปโภคและบริโภคสินค้าและหากได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือไม่ปลอดภัย จะได้รับการเยียวยาที่เพียงพอและเป็นธรรม ดังนั้น อาเซียนจึงตั้งกรอบการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกันว่าจะต้องมีระบบการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ครอบคลุมและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับประเทศสมาชิกและระดับภูมิภาค ผ่านทางการมีระบบกฎหมาย การคุ้มครองผู้บริโภค ที่มีประสิทธิภาพโดยตั้งเป้าหมายให้มีการทำให้ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีความทันสมัยและมี บทบัญญัติที่จำเป็นต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงเรื่อง ความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์และความปลอดภัย ของสินค้าด้วยและต้องมีกลไกการเยียวยา ความเสียหายที่เพียงพอและเสริมสร้างความ ตระหนักในสิทธิของผู้บริโภคให้เพิ่มสูงขึ้น⁶³ ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ของอาเซียน บรรลุผลได้ บทความนี้นำเสนอข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาปรับปรุงระบบกฎหมายภายใน ของประเทศสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับกฎหมาย ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ โดยในอาเซียนมีการรอบ เรื่องของกฎหมายความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ กำหนดไว้แล้วใน THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016-2025 ว่าประเทศสมาชิก อาเซียนควรมีการพัฒนากฎหมายคุ้มครอง ผู้บริโภคภายในประเทศ ให้มีความทันสมัยและ ครอบคลุมถึงประเด็นความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ด้วย โดยในประเด็นนี้อาจมีการจัดทำแนวทาง ของกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่ดี เพื่อ เป็นต้นแบบและวางหลักการให้กับประเทศสมาชิก อาเซียนในรูปแบบของ ASEAN Product Liability Law Guidelines โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับเนื้อหาสาระดังนี้

ในส่วนความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ประเทศ สมาชิกอาเซียนควรมีกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครอง ในเรื่องนี้โดยตรงเพื่อให้มีบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเฉพาะเจาะจงที่มีความชัดเจนมาใช้บังคับ กับกรณีความรับผิดชอบจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หรือไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะ โดยอาจทำในรูปแบบ ของกฎหมายเฉพาะ เช่นในกรณีพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยหรือ แก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติ ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่บังคับใช้อยู่แล้ว เพื่อไม่ต้องนำกฎหมายอื่น ๆ ที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้อง โดยตรงมาเทียบเคียง โดยหากกฎหมายเฉพาะนี้ มีการกำหนดความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริโภคในการใช้สิทธิในเรียกร้อง ค่าเสียหายได้ง่ายขึ้น เพราะหลักความรับผิด โดยเคร่งครัดจะช่วยลดภาระการพิสูจน์ของ ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุด บกพร่องได้ โดยกำหนดให้ผู้บริโภคมีภาระพิสูจน์ เบื้องต้นในประเด็นว่าได้รับความเสียหายจริง และความเสียหายนั้นเกิดมาจากสินค้าที่ชำรุด บกพร่องโดยผู้บริโภคได้ใช้งานตามคำแนะนำ วิธีการใช้สินค้าและเก็บรักษาสินค้าตามปกติ หลังจากนั้นควรเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตในการ พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นของฝ่ายตน เช่น ขั้นตอน กรรมวิธีการผลิตและการออกแบบ เพื่อหากล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ซึ่งการ ผลักภาระการพิสูจน์ให้กับฝ่ายผู้ประกอบการ ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้อันเห็นของตน แทนที่จะให้ผู้บริโภคมีภาระการพิสูจน์ ซึ่งที่ผ่านมา ประสบปัญหาความยากลำบากในการเข้าถึง

⁶³ THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016-2025

ข้อมูลและพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็น เช่น ในกรณีของประเทศไทย⁶⁴ ดังนั้นถ้าหากประเทศสมาชิกสมาชิกอาเซียนสามารถนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ในการฟ้องคดีความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้แล้วจะช่วยลดภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคที่เป็นผู้ฟ้องคดีลงและช่วยสร้างแรงจูงใจการฟ้องร้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายในกลุ่มผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการเพิ่มขึ้นของการดำเนินคดีความรับผิดจากผลิตภัณฑ์สามารถช่วยกดดันให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของสินค้าที่ตนผลิตหรือจำหน่ายมากยิ่งขึ้นได้⁶⁵

ถ้าหากไม่มีกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะเจาะจง หากผู้บริโภคต้องการฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง เช่น การฟ้องร้องดำเนินคดีโดยอาศัยมูลละเมิด ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ทุก ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนมี แต่มีข้อจำกัดคือโดยหลักการของกฎหมายของเกือบทุกประเทศ การฟ้องคดีโดยอาศัยมูลละเมิดอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดเพราะมีความผิด (Fault Liability)⁶⁶ ซึ่งกำหนดให้ผู้ฟ้องคดีต้องพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งผู้ฟ้องคดีที่เป็นผู้บริโภคจะต้องมีภาระในการพิสูจน์ที่ยากและข้อมูลหลักฐานบางอย่างเป็นข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี

ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าในปัจจุบัน ซึ่งมีกรรมวิธีขั้นตอนการผลิตที่มักอยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตสินค้าแต่เพียงผู้เดียว การกำหนดให้ผู้บริโภคต้องมีภาระในการพิสูจน์บนหลักการของกฎหมายละเมิดที่อยู่บนพื้นฐานของความรับผิดเพราะมีความผิดจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้บริโภคที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ โดยถ้าหากผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีไม่สามารถนำสืบได้ ก็จะไม่ได้รับค่าเสียหายโดยอาศัยการฟ้องคดีในมูลละเมิด ทั้ง ๆ ที่เกิดความเสียหายขึ้นจริง ประกอบกับต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินคดีอีกด้วย นอกจากนี้หลักกฎหมายในเรื่องสัญญาซื้อขายก็ถูกนำมาใช้ในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียน แต่พบข้อจำกัดของการฟ้องคดีโดยอาศัยมูลสัญญา ที่ต้องอาศัยข้อสัญญาที่มีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเป็นหลัก แต่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือชำรุดบกพร่องอาจไม่ใช่คู่สัญญาในสัญญาซื้อขายก็ได้ ดังนั้น การอาศัยมูลสัญญาในการฟ้องร้องคดีจะตัดโอกาสผู้บริโภคที่ไม่ใช่คู่กรณีในสัญญาซื้อขายในการได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้หลักกฎหมายในเรื่องสัญญานั้นตั้งอยู่บนแนวคิดของระบบเสรีนิยมที่ให้เสรีภาพในการทำความตกลงเรื่องการซื้อขายโดยมีแนวคิดว่าคุณสัญญามีความเสมอภาคกันในการเข้าทำสัญญา ซึ่งอาจแตกต่างจากความ

⁶⁴ ศรณิทร ทรงเกษม. (2554). ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

⁶⁴ มั่นนญา ภูแก้ว. เรื่องพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561. จาก http://www.parliament.go.th/ewtdadmin/ewtd/elaw_parcy/ewtd_dl_link.php?nid=1515.

⁶⁵ Association of Southeast Asian Nations. *Consumer Protection Digest and Case Studies: A Policy Guide (Volume II): Policy Digest 16: Enforcing product liability*. น. 33

⁶⁶ สุขุม สุภนิตย์. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. น. 9-10

เป็นจริงเพราะคู่สัญญาฝ่ายผู้บริโภคมักคู่สัญญาฝ่ายผู้ประกอบการนั้นมียานาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน⁶⁷ ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าคือ ฝ่ายผู้บริโภคที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้า อาจไม่ได้รับการเยียวยาที่เพียงพอโดยอาศัยสัญญาซื้อขาย ส่วนการฟ้องคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยอาศัยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคก็สามารถทำได้ในหลาย ๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ข้อจำกัดที่พบคือหากในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยตรงแล้วหลักการและขอบเขตที่กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ค่อนข้างกว้างและไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงอาจไม่สามารถให้การเยียวยาผู้เสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้ อย่างสมบูรณ์ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการกำหนดให้มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยตรงจะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคได้เฉพาะเจาะจงและสมบูรณ์กว่าการอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ

นอกจากกฎหมายสารบัญญัติแล้ว กฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้ในการดำเนินคดีผู้บริโภคก็มีความสำคัญเช่นกัน ถ้าหากมีการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะที่ออกแบบมาให้มีขั้นตอนการฟ้องคดีความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ที่ง่าย ไม่ยุ่งยากเหมือนการฟ้องคดีแพ่งทั่วไป รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า เช่น กรณีของประเทศไทยที่กำหนดให้การฟ้อง

เรียกค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้ชั้นศาลคดีผู้บริโภค ที่ใช้หลักกระบวนการพิจารณาคดีที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน มีค่าใช้จ่ายสูง จำเป็นต้องใช้ทนายความในการฟ้องคดีและใช้เวลานาน มาเป็นการใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่เน้นหลักการดำเนินคดีผู้บริโภคว่าต้องมีความสะดวก รวดเร็วและประหยัด⁶⁸ ซึ่งช่วยลดความยุ่งยาก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี ทำให้ผู้บริโภคเกิดแรงจูงใจในการฟ้องคดีมากขึ้น โดยจำนวนการฟ้องคดีที่สูงมากตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551⁶⁹ เมื่อเทียบกับจำนวนคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ทำให้เห็นได้ว่าการดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ไม่ใช่เรื่องยากลำบากของผู้บริโภคชาวไทย เนื่องมาจากหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน การมีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะที่ออกแบบมาให้มีขั้นตอนการฟ้องคดีความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ยุ่งยากเหมือนการฟ้องคดีแพ่งทั่วไปจะช่วยลดปัญหาการหลีกเลี่ยงการฟ้องคดีในกลุ่มผู้บริโภคได้ โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนอีกหลาย ๆ ประเทศที่มีความเชื่อว่าการฟ้องคดีเป็นสิ่งควรหลีกเลี่ยง จึงจำต้องทนแบกรับความ

⁶⁷ มนัญญา ภูแก้ว. เรื่องพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561. จาก http://www.parliament.go.th/ewtdadmin/ewtd/elaw_parcy/ewtd_dl_link.php?nid=1515.

⁶⁸ ศาลอุทธรณ์ภาค 1. การพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ภาค ๑. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก http://www.appealcl1.coj.go.th/doc/data/appealcl/appealcl_1473662566.pdf.

⁶⁹ ศักดา ธนิตกุล. (2559). ประเทศไทย ใน Luke Nottage และศักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา. น. 265-266

เสียหายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้รับการเยียวยาที่เป็นธรรมและเพียงพอ ซึ่งประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีลักษณะแตกต่างจากกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเรื่องปกติ

กฎหมายของประเทศอาเซียนควรเปิดช่องให้มีการฟ้องคดีแบบกลุ่มสำหรับการเรียกร้องความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ได้ เพราะหลาย ๆ ประเทศในอาเซียนก้าวเข้ามาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ใช้โครงสร้างอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าจำนวนมาก ๆ (Mass Production)⁷⁰ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าในการผลิตหนึ่งล็อตใหญ่ จะมีสินค้าที่ชำรุดบกพร่องมากกว่า 1 ชิ้น ออกสู่ตลาด หรือในบางครั้งอาจมีความชำรุดบกพร่องในเกือบทุกชิ้นของสินค้า เช่น กรณีระบบหรือชิ้นส่วนของรถยนต์ชำรุดบกพร่อง ทำให้บริษัทต้องทำการเรียกคืนรถยนต์รุ่นนั้นมาตรวจสอบและซ่อมแซมเป็นต้น ซึ่งความชำรุดบกพร่องจากการใช้ระบบการผลิตสินค้าจำนวนมาก ๆ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ถ้าหากอนุญาตให้มีการฟ้องคดีแบบกลุ่ม รวบรวมผู้เสียหายจากสินค้าชนิดเดียวกันมาฟ้องเป็นคดีเดียวกัน ก็จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการฟ้องคดีมากขึ้น ช่วยสนับสนุนให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงความยุติธรรมได้ดีขึ้น⁷¹ โดยสามารถใช้สิทธิในการฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหาย

ที่ได้รับและสามารถลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ศาลได้ และควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีแทนผู้บริโภคด้วย ดังเช่นที่มีการอนุญาตในกฎหมายของไทย⁷² และเวียดนาม⁷³ รวมไปถึงการจัดให้มีวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับคดีผู้บริโภคด้วย เช่น การไกล่เกลี่ย⁷⁴ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับการยุติข้อพิพาทที่มีจำนวนความเสียหายที่ไม่สูงมาก และสะดวกกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาภายในระยะเวลาอันรวดเร็วขึ้นเมื่อเทียบกับการฟ้องคดีสู่ศาลและ ผู้ประกอบการก็ไม่เสียชื่อเสียงในการประกอบธุรกิจ

นอกจากนี้กลไกการบังคับใช้และองค์กร
บังคับใช้กฎหมายกฎหมายความรับผิดชอบใน
ผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัย
หรือองค์กรกำกับดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานความ
ปลอดภัยในสินค้าทั่วไปหรือสินค้าเฉพาะภายใน
ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีประสิทธิภาพ
มากเพียงพอ ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความ
เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะและควรมี
จำนวนที่เพียงพอเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้
อย่างมีประสิทธิภาพด้วย สุดท้ายการให้ความรู้
และเสริมสร้างความตระหนักในสิทธิของผู้บริโภค
พร้อมกับเสริมสร้างวัฒนธรรมการผลิตสินค้าที่
ปลอดภัยให้กับภาคธุรกิจก็เป็นหนึ่งในข้อเสนอแนะ

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน น. 239-241.

⁷¹ Association of Southeast Asian Nations. *Consumer Protection Digest and Case Studies: A Policy Guide (Volume II): Policy Digest 16: Enforcing product liability*. 11. 39

⁷² Sakda Thanitcul. (2013). Law and Legal Process of the Product Liability Act in Thailand. *Journal of International Cooperation Studies*, 20(2), 36-40.

⁷³ Pham, Thi Phuong Ahn. (2013). Viet Nameese Law on Consumer Protection: Some Points for Traders. *Viet Nam Law & Legal Forum*, June, 16-20.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน น. 33

ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนควรพิจารณาไปพร้อม ๆ กับการปรับปรุงระบบกฎหมายและกลไกการบังคับใช้กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์และมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า

■ บรรณานุกรม

มนัญญา ภูแก้ว. เรื่องพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561. จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1515.

ศรณรินทร์ คงเกษม. (2554). ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศาลอุทธรณ์ภาค 1. การพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ภาค 1. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก http://www.appealc1.coj.go.th/doc/data/appealc1/appealc1_1473662566.pdf.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2559). คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2559). ประเทศไทยใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และ

กฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สุขุม ศุภนิตย์. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ.

AEC Blueprint 2015, AEC Blueprint 2025 and ASEAN Strategic Plan for Consumer Protection 2016-2025

AGREEMENT ON THE ASEAN HARMONIZED COSMETIC REGULATORY SCHEME ASEAN Committee on Consumer. Structure of the ACCP. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://www.aseanconsumer.org/accp/index.php?r=portal/article&id=59>.

Association of Southeast Asian Nations. Consumer Protection Digest and Case Studies: A Policy Guide (Volume II): Policy Digest 16: Enforcing product liability.

Colin Ong. (2559). ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

John E King, Tu Ngoc Trinh. (2559). ประเทศเวียดนามใน Luke Nottage และศักดิ์ดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- Khin Mar Yee. (2559). **สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Lawrence Teh, Ng Hui Min (2559). **ประเทศสิงคโปร์** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Lim Chee Wee. (2559). **ประเทศมาเลเซีย** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **สาธิตา วิมลคุณารักษ์ (ผู้แปล) (2559). กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (2559). **บทนำ** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Ly Tayseng. (2559). **ประเทศกัมพูชา**. ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Pham, Thi Phuong Ahn. (June 2013). Vietnamese Law on Consumer Protection: Some Points for Traders. **Viet Nam Law & Legal Forum**.
- Phnompenh post. Consumer protection law still in draft stage. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561. จาก <http://www.phnompenhpost.com/business/consumer-protection-law-still-draft-stage>.
- Riza Fadhli Buditomo (2559). **ประเทศอินโดนีเซีย** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Sornpheth Douangdy. (2559). **ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว** ใน Luke Nottage และคักดา ธนิตกุล (บรรณาธิการ) **กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์และกฎหมายมาตรฐานความปลอดภัยในอาเซียน** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016-2025: MEETING THE CHALLENGES OF A PEOPLE-CENTERED ASEAN BEYOND 2015 [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2561 จาก <http://asean.org/storage/2012/05/ASAPCP-UPLOADING-11Nov16-Final.pdf>.
- Senate of Philippines. (2017). 16th Congress Senate Bill No. 1795 PRODUCT LIABILITY

ACT. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก https://www.senate.gov.ph/lis/bill_res.aspx?congress=16&q=SBN-1795
Singapore Parliamentary Debates. (Mr. Tep Ser Luck) (9 March 2012). vol 88
Speedo Motoring Pte Ltd v Ong Gek Sing [2014] SGHC 71

Sakda Thanitcul. (2013). Law and Legal Process of the Product Liability Act in Thailand. **Journal of International Cooperation Studies**, 20(2).
THE ASEAN STRATEGIC ACTION PLAN FOR CONSUMER PROTECTION (ASAPCP) 2016-2025

